

SUMMARIUM SCHEDARUM PRIORUM.

- I. De Ptolemaeae Geographiae codicibus dictantium ope scriptis. Litterae ι et η — ι et ν — η et ν — η et α — η et ϵ — ι et ϵ — ϵ et α — ι et α — ν et α —digammatis supplementa σ — ov — β — spiritus asper — lenis.
- II. De *B* et *Ov* litterarum usu promiscuo.
- III. De concretionem et disiunctionem nominum.
- IV. Litterarum et verborum transpositio.
- V. De Latinis nominibus propriis Graece scriptis:
  - A. de — — eorumque paronymis
  - B. — — — ductis ab adiectivis decl.
    - I. II. III.
  - C. — — — derivatis a participiis a) praesentis temporis et b) perfecti passivi.
  - D. — — — propriis ductis ab appellativis declin. I. II. III. IV.
- VI. De nominibus e $\pi\acute{o}\lambda\epsilon\varsigma$ nomine compositis.
- VII. Nomina locorum pluralia.
- VIII. — indeclinabilia.
- IX. Heteroclitia et metaplasmus.
- X. De genitivo in nominativi appositionis locum substituto.
- XI. De genere nominum appositionis lege iunctorum.
- XII. De numeri permutatione.

I. De Ptolemaeae Geographiae codicibus dictantium ope scriptis.

Corruptelae nominum propriorum et permutationes in Ptolemaei Geographia non pauciores sunt, quam apud ceteros scriptores, apud quos magna est illorum copia. Nonnullae quidem ipsi geographo, pleraeque vero eius scribis impu-
tandae sunt.

Ipse quidem duplicis maxime generis vitia commisit, tum quod non satis accurate refert ex aliis scriptoribus nomina, ut II, 11, 27. *Σιατουτάνδα* e Taciti Ann. IV, 73. tum quod vim facit sermoni Graeco in nominibus Latinorum scriptorum Graece flectendis, ut III, 1, 22. *φᾶνον Φορτοῦναι* et tamen *λοῦκος Φηρονίας* (non *Φοιρωνίας*) III, 1, 47. ut *Κοιπλούτικα* II, 6, 39. *Κόνπλουτον* ib. 57. *Κόνκανα* II, 6, 51. *Λιβοῦνκα* II, 6, 23. *Σεγισαμόνκουλον* II, 6, 53. etc. nisi scribis haec, quam scriptori, malis vitio vertere. Insunt etiam pugnancia, quae huic, an illis imputes, facile dubites, ut *Σέξ* II, 4, 7. *Υδατα Σέξτια* II, 10, 15. ac *Σηστίου βωμοί* II, 6, 3. et *Σηστιαρία* IV, 2, 7. *Πόρτος μάγνος* IV, 2, 2. et *Μέγας λιμήν* IV, 6, 6. *φᾶνον* l. l. ac nihilo secius *φόρος*, *Λαγκόβριγα* (Lusit.) II, 5, 6. et *Λακ(κ)όβριγα* (Hisp. Tarr.) II, 6, 50. Quae si Ptolemaeus admisit, Graecae consuetudinis immemor, vel, haec non salva, Latinae nimis inserviens: aut sibi ipse non constitit, aut scribis multiplicem variandae orationis materiem praebuit. Quare sicubi, quae sint genuina, nullo calculo exputes, proclivius fuerit et satius, meliora id est Graeci, quam Latini sermonis similiora dare, sive ab auctore, sive ab operis prodita. Neque enim credibile est, eum scriptorem, qui saeculo p. Ch. secundo Alexandriae viveret, et cetera bene scriberet, Romanorum scripta et tabulas sequentem nomina

propria Latino, quam Graeco more maluisse scribere; sed quo saepius eius Geographia describeretur sive a librariis Latine, quam Graecè doctioribus, sive fironum in usum, qui paene omnia Latine docerentur, eo facilius factum esse, ut nomina locorum populorumque a veteribus Graecis nusquam memorata ad Latinorum similitudinem, quam *ἀναλογίαν* dicunt, scribarum vitio confingerentur, a Romanis saepe solis cognita. Quòdsi illae nominum formae Ptolemaeo acceptae referendae essent: aut extremo saeculo quarto vel ineunte quinto ille natus videretur, aut sui ipse dissimilis esset, cetera Graecus, hoc autem solo in genere barbarus. Sin a scribis in usum vocatae sunt: vel hos, opinor, aliquanto sequior aetas tulit, pinguiora et crassiora sonans.

Scribarum autem vitia plura sunt in permutandis, quam in omittendis nominum litteris. Quas quidem quomodo confundere soleant, e tabulis palaeographicis et indicibus vitiorum eiusmodi studiose concinnatis intelligitur, sed ex his, quamquam ad elementorum ordinem redactis nulla emendandi ratio computatur, nisi quae e notarum inter se confusarum similitudine ducitur. Neque vero sufficit vitiorum origines et causas in simili litterarum ductu quaerere, quod scribae non tantum oculis, verum saepe auribus peccarunt, sed in sonorum similitudine, quod illi, et maxime qui e Graecia Turcarum metu pulsati in Italiam confugerant, quo facilius rem conficerent, dictata socii ore in calamus excepisse mihi videntur. Horum enim exemplum hodie in conferendis codicibus sequuntur Itali, quorum bini, ut audio, sic opus faciunt, alter ut exemplum libri editi recitet, alter eiusdem codicem scriptum legat adnotetque discrepantiam. Neque tam facile accidere poterat, ut, si scripta ob oculos haberent, litteras figura dispares miscerent, ut η ι v ϵ ι σ , vel β v , vel σ δ θ ζ : quam ut duo Graeci, qui hodierno more loquerentur, alter dictandi, scribendi alter, negotium sustinentes, oris auriumve vitio litteras sono similes confunderent. Quòdsi eiusmodi vitia deprehenduntur, ea dictantium scribentiumve sunt, non scriptoris. Haec vero, quae ad ceteros quoque Graecorum operum codices Mss.

pertinere arbitror, geographiae Ptolemaeae codicum exemplo comprobata esse video: quorum si quae sunt eius generis vitia, ea originem dictantium et scribentium non minus, quam codicum aetatem arguunt.

Venio nunc ad illud, quod itacismus ι et η aliarumque litterarum confusione peperit, mendorum genus notandum, cuius luculentum exemplum exstat IV, 2, 28. *Σύμιθα* Mauritaniae Caesar. oppidum, Edd. *Σύμηθα* cod. Par. 1401. *Σύμειθα* Anon. Lips. Coisl. et Par. 1402. *Σύμοιθα* Coll. Mann. O. *Symoetha* Norimb. 1. *Simoetha* Norimb. 2. Deinde III, 14, 5. *Ἀλμίνης* Edd. *Ἀλμίνης* Mss. Parr. 1401. 2. 3. 4. Coisl. Suppl. 119. Almenis Norr. 1. 2. et Coll. Mann. O. Ubi η et ι alternant in codicibus plerumque ι pronuntiationi, η scripturae deberi, et hoc saepius, quam illud, pro re nata genuinum videtur. Sic verius est illud *Ἀλμίνης*. Idque multo evidentius est, sicubi apud Ptolemaeum hoc modo anceps est scriptura nominum, quorum etiam apud alios fit mentio, ut III, 15, 23. *Αἰδύπος* Edd. *Αἰδήπος* Mss. Parr. idque comprobantibus Strabone, Stephano et Plinio. In contrariam partem peccatum est IV, 5, 50. *Ξόις* in Edd. et Mss. praeter Par. Suppl. 119. in quo est *Ξόης*, quod etiam specioso Stephani testimonio confirmatur. At vero alteram formam in $\iotaς$ desinentem tuetur Strabo p. 802. et alia apud Ptolemaeum ibidem urbium capitalium nomina: *Σαίς*, *Ναύκρατις*, *᾽Ονούσις*, *᾽Αθριβίς*, *Θμουίς*. Neque erat, cur ibid. §. 51. ederetur *Βουσιρής*, codicibus miro quodam consensu praestantibus *Βουσιρής* nomen complurium urbium commune et formae indubitabilis. Alia indicasse hoc loco sufficit, ut *Ἀναρηνοί* et *Ἀβαρωνοί* III, 5, 20. *Γαρήσος* et *Γαρίσος* III, 13, 25. *Δήβομα* et *Δίβομα* III, 13, 26. *Ἡμιχάρα* et *Ἰμιχάρα* III, 4, 12. *Θηνίτης* et *Θωίτης* IV, 5, 66. *Βαλληαριχός* et *Βαλλιαριχός* II, 6, 77. *Νουμηδία* et *Νουμιδία* IV, 2, 11. etc. *Μηρίου* et *Μινίου* II, 6, 1. et 39. *Τάνιτον* et *Τάνητον* III, 1, 46. *᾽Οβήλαι* et *᾽Οβίλαι* IV, 5, 21. *᾽Οκητις* et *᾽Οκιτις* II, 3, 31. *Πήκτονες* et *Πίζτονες* II, 6, 10. et 7, 2. *Σιχόρ* et *Σηχόρ* II, 7, 2. atque alia ne integro quidem accentu *Ἀύριτῆρα* et *Ἀύριτῆρα*

IV, 4, 12. *Λήσα* (Hisp. Tarr.) Pall. Coll. Bert. Par. 1403. *Λήσα* Coisl. Par. 1401. O. ap. Mann. Coll. Lips. *Λισσα* edd. vett. II, 6, 72. *Μαράβηνα* et *Μαράβινα* IV, 2, 12. *Μυκῆνοι* et *Μυκίνοι* IV, 2, 19. *Ποῦμις* et *Ποῖμις* IV, 7, 19.

Accedit, quod *ι* nunc eliditur, nunc non subscribitur idque ab hoc facilius committi apparet, qui dictata audiens scripta non videat, quam ab illo, qui litteras ipse adspiciens describat. Quamquam ubi punctis notatur *ι* (cf. Bast. Comm. Palaogr. p. 742. ed. Schaefer.), etiam legentium oculos si fefellerit, mirum videri non potest. Aeoles *ι* non subscribere notum est (cf. Bekkeri Anecd. p. 1187.). Quorum et Romanorum sermo quo magis affinitate contineatur, eo probabilius est, in Latinis nominibus Graece conformatis *ι*, quod sit *ἀνεκφώνητον*, non subscribi. Quodsi scribae Ptolemaeum latinizantem faciunt, *ι* etiam tum omittunt, quum subscribendum est: vid. Hermann De Emend. Rat. Gr. Gramm. p. 37. Lobeck ad Phrynich. p. 40. Adde Etym. M. p. 38. Sic *Θρηῆνη* ut apud geographum nostrum restituatur, consuetudinis Graecae ratio videtur poscere. Ac II, 8, 12. verisimillimum est ab eo scriptum esse *Ῥήδονες*; hoc enim medium est inter *Ῥήδονες* Edd. et *Ῥηῖδονες* Parr. 1403. et 4. Sunt autem illi apud Caesarem B. G. II, 34. Rhedones. Ex altero *Ῥηῖδονες* in Mss. Coisl. Parr. 119. 1401. et Coll. Lips. et ex hoc rursus *Ῥηῖδονες* in Mss. Norr. A. B. O. ap. Mann. et ed. Argent. quod Wilbergium recepisse miror, subortum videtur. Nec desunt omissionis exempla ut *Αἰδαῖοι* et *Ἀδαῖοι* IV, 5, 74. *Ἄζονες* et *Ἄζόνες* IV, 3, 41. *Ἰόρξειθα* et *Ἰορξειθα* IV, 6, 24. *Περιφώσιος* et *Περφώσιος* *λιμῆν* IV, 6, 7. *Τμηθου* et *Τμηθου ποτ. ἐκβ.* III, 4, 2. Ac, si placet, adde IV, 6, 7. ubi *Ἐσπεριον* et *Ἐσπέρον κέρας*, quamquam alterum manifesto vitio, scribitur; et IV, 8, 8. *Κολοβοὶ ἢ Κόλβοι*.

Deinde in *ι* et *υ*, atque *υ* et *η* vocalium permutatione idem fere acciderit necesse est, ut *η* saepius scriberetur, ubi *υ* scriptum oportebat, *ι* contra exstaret, ubi *υ* vocali locus erat. *I* enim vocalis est sonus ille, qui cum litteris affinis paulum inflexa voce communicatur. Ad has igitur promuntiandas

quum ab illa sonus communis repeteretur, fieri non potuit, quin qui incognita nomina propria dictata audirent, auribus decepti facilius soni communis notam ponerent, quam alius vix disparis, ne Graecis quidem auribus suis percepta discrepantia. III, 15, 5. *Κύρῳα* et *Ἀντίκυρῳα* in libris edd. scribuntur: codices sibi non constant, Coisl. *Κίρῳα* et *Ἀντίκυρῳα* Par. 1403. *Κύρῳα* et *Ἀντίκυρῳα* et hoc cum *Κύρῳα* 1402. et 4. praebent, unus 1401. *Κίρῳα* et *Ἀντίκυρῳα*, cui quod addit ἢ *Ἀνλύκυρῳα* per se falsum est. Hic quidem de ι consentiunt non modo Latini scriptores, Plinius et Statius, sed etiam, quamquam negantibus Moellero et Bischoffio, Pausanias et Strabo (p. 416. non 288.) III, 13, 39. *Μιέζα*, ut apud Stephanum Byz., scriptum legitur, quod cod. Par. 1403. tribuit, assentientibus fere codd. Norimb., quorum maior *Miesa*, minor *Mieczza*, litteris *cz* pro more copulatis, exhibet. In ceteris autem libris scriptis est *Μύέζα*, Par. Suppl. 119. *Μύέζα*, in nullo autem *Μύζα*, ut perperam narrat de Pinedo ad Stephan. et secundum eum, ut videtur, Moeller et Bischoff. — Ad haec quas vices υ et η subeant, nonnulla nomina satis superque docent: III, 14, 6. *Ἀζυλία* Ms. Par. 1404. *Ἀζυλεία* edd. et ceteri codd. praeter 1401. et 2. in quibus *Ἀζηλεία* legitur, quod sequens Pirckh. *Azelia* scripsit, alterum probant Nor. maior, *Azilia*, et minor *Acilia* reddentes. — III, 15, 23. *Κήραιοιν* (*Εὐβοτίας ἄκρον*) Edd. et Mss. nisi quod Parr. 1401. 3. 4. *Κύναιοιν* male perhibent. Verum est sine dubio *Κήραιοιν*; cf. Sophocl. Trach. 750. et 237. Hinc *Κάναιοιν* Aeolenses dixisse videntur, et Romani, *Canacum* vid. Plin. IV, 12. Mel. II, 7. — IV, 8, 18. *Ποντηρίς* nomen, quod est in Parr. 1403. et 4. et Norimb. maior, et *Pontiris*, quod Norimb. minor habet, natum videtur e Coisliniano *Ποντηρίς*, hinc in ceteris libris scriptis et edd. vitiosum illud *Ποντηρίς*. Pariter IV, 3, 32. in *Νήνσα* et *Νένσα* nominibus eadem confunduntur litterae. —

Aequè proclive fuit *H* et *Ae* inter se confundere, praesertim si, qui exemplaria describerent, obscuras codicum litteras enucleare laborantes, Latinos interpretes vel geographos

consulerent. Cuiusmodi luculentum documentum praebet nomen *Ἡμωνα* II, 14 extr. (cf. Plin. III, 18, 25. Antonin. Itin. Gruter. Mserr.). Secundum Latinos *Αἴμωνα* scribendum videtur, quod nemo mirabitur, qui consuetudinem palaeographicam norit, memineritque *e* ad calcem unco ascito siglam esse diphthongi *ae*, unco autem omisso saepe confundendae scripturae locum dedisse. Ceterum Ptolemaeus non modo graduum numeris, sed etiam verbis et tribus quidem praeverbis mirum in modum cumulatis urbis illius situm designat cum regionum finitimarum positione comparans: *μεταξὺ Ἰταλίας ὑπὸ τὸ Νορικόν — Παννονίας πάλιν*. Erat enim urbs Italiae regione X. utrimque inclusa, intra montes Albanum et Cetium in vergente ad Noricum parte sita urbs in secessu superioris, ad quam pertinebat, Pannoniae. Unde haud scio an Ptolemaeus, qui eum locum non ipse obisset, accuratorem etiam Plinio auctorem Romanum sit secutus.

Eodem modo *η* et *ει* permutantur: IV, 7, 9. *Αἴρη* vulgo, idque ortum e *Δείρη*, quod prodit Par. Suppl. 119., monstrante verum cod. Par. 1403. in quo est *Διρη*. *Δειρή* Strabonis est XVI, 769. et Agathemeri *Δείρη*. Sic discrepant, opinor, nomina proprium et appellativum, cuius accentum Strabo tenuit. — II, 8, 5. *Αἰξούβιοι* Par. 1404., quod recte edidit Wilb. *Αιξούβιοι* cett. *Αειξούβιοι* Par. Suppl. 119. Inter haec duo illud est medium, quod Caesar et Plinius praestant, *Lexovii* vel *Lexobii* atque Strabonis (IV. p. 189.) nomen *Αηξόβιοι*. — Hue adde IV, 2, 11. *Ἰγίλι* Ms. Vat. Coll. Lips. *Ἰγίλιεῖ* Parr. 1403. *Ἰγίλιε* Edd. *Ἰγίλιη* Coisl. et 1401. quod non improbable videtur, ut quod *Higilgila* in utroque Norimb. tueatur. Eodem fere in numero est locus IV, 2, 26. ubi *Κασμάρη* quidem editur, *Κασμαρεῖ* autem sex codd. Parr. meorum testimonio, et *Κασμάρε* in Coll. Lips. proditur. Cuius nominis emendandi non aliunde peti ratio potest, et ne ex usu quidem frequentiore unius ex his nominis flexionibus. Nec minus turbatur scriptura nominis *Ὀυεσκεθήρη* IV, 2, 34. sic enim editur: cui proximum est, inverso tantum ultimarum litterarum ordine, *Ὀυεσκέθηρη* in cod. Parr. 1404.

et O. ap. Mannert., hinc Pirekh. *Vescethra*, unde in Norimb. min. corruptum *Uschetra*, ad Graecam autem formam propius accedit, quod est in codd. Vat. Coisl. et Parr. 1402. et 119. ex hoc utroque, Latino et Graeco, coaluit in Par. 1401. *Ούεσεθρία*. — In his dubites, utrum quod Graece, an quod barbare terminatum est, a Ptolemaeo sit profectum. Ibidem vero duae exstant similes ne ipsae quidem satis certae terminationes nominum in *ι* aut *η* exeuntium §. 23. *Τιμίχη* Edd. *Τίμιχι* Coisl. Parr. 1402. 119. et *Τιμίχι* Vatt. et Barb., accinentibus Norimb. 1. et Pirekh. — et §. 24. *Γιτλούι* Edd. priores, *Γιτλούι* Bert. *Γιγλούι* Anon. Lips. Coisl. O. ap. Mann. *Γιγλοῦι* Parr. 1403. et 4., sed *Γιγλούη* Parr. 1401. et 119. *Giglin* Norimbh. 1. 2. et *Gigluæ* Pirekh. Cellar. Moeller Bischoff. In quo si *η*, quod medium est, verum esse sumimus, in utramque partem degeneravit lectio, ita ut *η* aut in *αι*, aut in *ι* abiret, suborta ex hoc per litterarum transpositionem scriptura *Giglin*.

Ad haec referenda est *ι* et *ει* litterarum confusio, cuius complura exempla habeo apponere; *Ἀζυλ(ε)ία* III, 14, 2, 6. *Ἀζορήφ(ε)ία* III, 15, 20. *Ἀμ(ε)ίζου* IV, 8, 20. *Ἀνηρ(ε)ῖται* IV, 5, 21. *Ἐρβιτα* et *Ἰερβιτα* III, 4, 13. *Ζαμαμίζων* (*Ζάμα μείζων*?) IV, 3, 33. *Ζιλῆται* et *Ζιλία* IV, 1, 13. *Κολωνία* et *Κολώνια* passim *Λεβαδ(ε)ία* III, 15, 20. *Λεγ(ε)ίων* IV, 3, 30. *Λ(ε)ίλαια* III, 16, 19. *Ῥ(ε)ίπαια ὄρη* III, 5, 15. *Σεργέντ(ε)ιον* III, 4, 13.

Nec multum differt ab hoc vitiorum genere *ι* et *οι* litterarum permutatio, cuius in promptu est illud exemplum *Οῦιχα* II, 6, 23. (sic Parr. 1402. 3. 4. et Coisl.) *Οῦοιχα* Edd. vett. et Par. 1401. sed *Voeca* Pirekh. *Veca* Norr. 1. et 2. Atque *v* et *οι* litteras permutatas esse documento est locus III, 12, 4. *Κύλλα* et *Κοῖλα*.

Tum obscura quaedam et minus accurata similium vocalium pronuntiatio effecit, ut nomina propria, quae parum nota essent, multifariam depravarentur. Hoc ex genere ea sunt nomina, in quibus per vices *ε* et *αι* scribuntur: *Ἀρεονάκαι* et *Ἀραιονάκαι* II, 6, 56 sq. *Ἀρεάκαι* Strab. III, p. 162.

Γομαιδέων et Γομαδαίων IV, 8, 16. *Κολετιανοί et Κολαιτιανοί* II, 14, 2. *Μίρεον et Μύραιον* IV, 3, 28. *Νέσος et Ναϊσσοσ* III, 9, 6. *Ουαρδέοι et Ουαρδαίοι* II, 17, 8. *Ούρκεσα et Ούρκαισα* II, 6, 58. *Ούσάλαιτον* IV, 3, 26. et sic *Ούσάλειτον* IV, 3, 18. *Ούσκεινον et Ούσκαινον* II, 7, 2. *Πέπια et Παίπια* IV, 2, 34. *Πατέτα et Πάταιτα* IV, 7, 18.

Porro etiam *ο* et *ω* vocales dictandi consuetudine confusae videntur. Verum est quidem, nonnulla huius confusionis exempla aliam originem ostendere, ut *Φαμουδίσ et Φωμουδίσ* IV, 5, 34. *Βούλανες et Σούλωνες* III, 5, 20. *Σεθραϊτης et Σεθρωϊτης* IV, 5, 53. *Λαρών et Λώρων* IV, 8, 1. item *Χειμῶ et Χειμαί* IV, 5, 8. *Έρμουθίς et Έρμωνθίς* IV, 5, 70. *Έρμουθίτης et Έρμωνθίτης* ibid. *Βούδιον et Βώδιον* III, 5, 15. *Μόνδον et Μούνδον* IV, 8, 19. *Βαῦστα et Βανότα* III, 1, 76. Haec enim omnia obscuritati notarum aut scribentium ignorantiae negligentiaeve tribuenda sunt. Neque enim facile istae vocales aliaeque litterae sonorum dissimilium similitudine misceri potuerunt. Contra ut concedam eodem modo potuisse confundi vocales sono inter se similes; tamen pronuntiandi audiendive vitio id his accidisse multo credibilis est: ut *Δόλωπες* Par. 1402. *Δώλωπες* Par. 1401. i. e. *Δόλοπες* III, 14, 8. sic autem sine ulla exceptione nomen recte scribitur IV, 3, 27. et 6, 21. *Καρύωνες et Καρύονες* III, 5, 23. *Λόγγωνες et Λόγγονες* II, 9, 19. *Ούάσκωνες et Ούάσκονες* Ptol. II, 6, 10. (*ο* Willb. e Par. 1401 *ω* Strab.); *Πίκτωνες* (secundum Strab. Willb.), *Πήκτωνες et Πικτωνες* (Coisl.) II, 6, 10. 7, 2. *Σάντωνες et Σάντωνες* II, 7, 2. et 7. *Σκίρτωνες et Σκίρτωνες* (sic. Parr. 1403. et 4. ed. Willb.). *Αύσών et Αύσον* IV, 2, 32. *Γλαύκων et Γλαῦκων* IV, 5, 32. *Βούνδων et Βοῦνδον* IV, 3, 36. *Κασσιόπη, Κασσιοπαῖοι et Κασσιώπη, Κασσιωπαῖοι* III, 14, 8. *Χαλεός et Χαλεός* III, 15, 3. *Χαλκώς*, quod ibidem in O. apud Mann. legitur, legendum potius oculis, quam scribentium auribus deberi arbitrator.

Postea, nisi me fallit opinio, non alia de caussa factum est, ut in libris MSS. nunc geminarentur simplices litterae consonae, aut pro geminis scriberentur singulae, nisi, quae

non recte legerentur, duae diversae, altera mutata in alteram, aequarentur. Nec parva est earum copia: ββ Σαβάτ Σαβ-
 βάτ Σάββατα II, 7, 8. — γγ. Μάγων ἢ Μάγγων νῆσος IV,
 8, 17. — κκ. Ἀκ(κ)άνα IV, 7, 10. Γρακ(κ)ουρίς II, 6, 67.
 Θουβούρσι(κ)α IV, 3, 29. Δακ(κ)ουρίς II, 6, 59. Μακ-
 (κ)οῦραι ἢ Μακκούρωνες IV, 2, 19. Τόροκ(κ)α III, 5, 27.
 — λλ. Γέλ(λ)α III, 4, 15. Γουρουλ(λ)ίς III, 3, 7. Ἐλ(λ)ουή-
 τιοι II, 9, 20. et 10, 11. — νν. Ἄργεν(ν)ον III, 4, 9. Δοβουῖ-
 νοι et Δοβουνοί II, 3, 25. — ππ. Θοῦπ(π)αι IV, 6, 28.
 Καπ(π)άσα II, 5, 8. — σσ. Αἰγοῦσα (Αἰγοῦσσα?) III, 4, 15.
 Ἰτούρις(σ)α II, 6, 67. Ἀάρισα ἢ Χαρίεις(σ)α III, 13, 42,
 Σκόττσα Coisl. II, 13, 31. alii. Σκόττσα et Σκότουσα
 (non Σκοτοῦσα) Βόσσα et Βῶσα III, 3, 7. Κασ(σ)ιόπη
 III, 14, 2. Κασ(σ)ιοπάτιοι ibid. §. 8. Μεσ(σ)ήνη III, 4, 9.
 Μεσ(σ)ήνιοι ibid. 11. Νέσ(σ)ος III, 11, 2. Ὀδρησ(σ)ός III,
 5, 29. Κηρισσός III, 15, 13. (Κηρισός Ms. Par. 1401.)
 Δασ(σ)αρήτιοι III, 13, 32. Ἔσσα I, 17, 11. (et Ἴσινα).
 Οὔασ(σ)άριοι (Οὔασάτιοι?) II, 7, 15. Ὅσ(σ)ιοι III, 5, 22.
 Οἰασ(σ)ῶ ἄκρον καὶ πόλις II, 6, 10. Quod cum Mela et
 Plinius memorent sine nomine, haud scio an Ptolemaeus hoc
 quoque loco Οὔασκόνων scripserit. Aut, si loci nomen ille
 scripsit, Οὔασκῶ verisimilius est, quam Οἰασσῶ. Huc re-
 fero Οὔιδουκάσιοι II, 8, 2 et 5. (ita enim coniicio) poste-
 riore loco Βιδουκαῖσιοι Mss. Parr. 1403. et 4. priore Οὔι-
 δουκαῖσιοι scribuntur, a Wilbergio secundum Argentin. Βι-
 δουκάσιοι, Ukerto autem (*All. Geogr.* II, 2, 340.) *Viducasses*
 videntur. Vulgo Βιδουκέσιοι Huic quam agnatum
 sit Βιδουκαῖσιοι, non minus, quam utrumque dictando nasci
 potuisse clarum est. Si vero Βιδουκάσιοι vel Οὔιδουκά-
 σιοι, quod medium est, genuinum esse censemus, hoc qui-
 dem legentium culpa facile utroque modo in Βιδουκαῖσιοι et
 rursus in Βιδουκέσιοι, aut in Βιδουκάσιοι corrumpi potuit.

Denique vix quisquam dixerit, quo pacto scribae σ pro
 spiritu leni ponere potuerint, aut contra, nisi audire digamma
 sibi viderentur, cf. Matthiae *Gr. Gramm.* §. 8 sq., ut Ἐνο-
 νες et Σένονες II, 8, 12. Ἐγονσιανοί et Σεγονσιανοί II, 8,

14. Ἐτόδουνον et Σεγόδουνον II, 7, 21. Οὐσάργαλα et Σου-
σάργαλα IV, 6, 10. 14. Lenius digammatis supplementum,
quam σ, videtur esse in β et ου litteris positum. Ac pro-
miscuum earum usum fuisse in libris Mss. seorsum postea
ostendam, quamquam non crediderim, scriptores seriores,
nedum scribas his litteris pro digamma non iam usitato ad
Romanorum V litteram Graece exprimentam usos esse, sed
quod Graecae litterae ad Latinae sonum proxime accederent.
qui Straboni Ἐνετοί, Ptolemaeo Οὔνετοι, ut est in libris
editis (II, 8, 6. 7.) vel Οὔνετοι Dionis Cassii exemplo di-
cuntur, neque aliter III, 5, 23. Ἰβίωνες ἢ Οὐιβίωνες: cf.
Wannowski Disp. de Ratione, qua Graeci in scribendis nomi-
nibus propriis Romanorum usi fuerint (Posnaniae a. 1836.)
p. 2 sqq. Multo autem ut tenuius, sic frequentius, quam ου,
digammatis supplementum, antequam spiritus lenis sufficeret,
spiritus asper existit. Idque ostendunt nomina in aliis codi-
cibus hoc, in aliis illo insignia: Ἄλωναὶ ἢ Ἄλωναι II, 6, 14.
Ἀογμαῖα ἢ Ἀομῖα IV, 6, 21. Ἐλκέθιον ἢ Ἐλκέθιον et
Ἐλωρος ἢ Ἐλωρος III, 4, 15. Ἐρπὶς ἢ Ἐρπίς IV, 1, 14. Ἰσ-
πανία ἢ Ἰσπανία, Ἰσπαλις ἢ Ἰσπαλις II, 4. Ἰππα ἢ Ἰππα
IV, 2, 33.

Quodsi verum est, multos codices Geographiae Ptole-
maeae haud secus atque aliarum scriptionum a scribis confe-
ctos esse, sociis ad opus levandum et festinandum dictare
iussis: hinc multorum vitiorum originem ducere licebit, et
nomina facilius restituere, atque hoc in genere speciosas saepe
geographorum dissensiones tollere.

II. De B et Ou litterarum usu promiscuo.

B et Ou tam cognatae sunt sono litterae, ut in reddendis
nominiibus Latinis scriptoribus saepe promiscuae fuisse, aut
a scribis saltim mixtae esse videantur. Argumento inprimis
est Οὐικτωρία et Βικτωρία, duobus in locis apud Ptolemaeum,
in edd. quidem utrobique Οὐικτωρία, in codd. autem Mss.
altero loco variata. IV, 2, 24. Οὐικτωρία unius cod. Bar-
berin. testimonio nititur, itemque subsidio firmatur codd. Vatt.

Coll. Lips. in quibus est *Ούικτορία*; *Βικτωρία* autem in codd. anonym. coll. Lips. Parr. Coisl. 1401. 2. 3. 4. et Suppl. 119. Quodsi codd. numero controversia dirimenda esset, *Βικτωρία* hoc quidem in loco vinceret. Sed II, 3, 9. *Ούικτωρία* codd. consensu gaudet, in edd. tamen mirum in modum correpta tertia a fine syllaba. Deinde Ptolemaeus etiam aliis in nominibus Latinis Graece convertendis V litteram multo saepius *ου*, quam *β*, reddere solet, ut *Ούνελοί* II, 8, 2. *Ούέλια* III, 1, 8. *Ούικεντία* III, 1, 30. *Ούήρωνα* III, 1, 31. *Νοούαι* III, 10, 10. *Νοούιον* II, 6, 22. *Νοουιόδουρον* III, 10, 11. *Νοουιόμαγος* II, 7, 8. *Σίκ(κ)α Ούνεγρία* IV, 3, 20. *Λιονία* II, 6, 10. *Φαουεντία* III, 1, 46. *Ούασάριοι* vel potius *Ούασάτιοι* II, 8, 15. cf. Ukert Ge. II, 2, 263. *Ούέτερα* II, 9, 14. *Ούετίλλιον*, quod Intpp. praestant, IV, 3, 36. vel, ut vulgo scriptum est, *Ούεπίλλιον*. Porro *Βατανόδουρον* II, 9, 14. quod in Mss. Parr. 1403. 1404. et Suppl. 119. depravatum est in *Βοταβόδουρον* et Par. 1401. in *Βοτανόδουρον*, Coisl. autem in *Κοτανόδουρον*. Certum est *Βατανῶν* II, 9, 14. nec dubium igitur, quin etiam §. 4. eodem modo scribendum sit. Ubi vero fluctuatur lectio, II, 6, 53. in libris edd. *Βουρούεσα* quidem et Par. Suppl. 119. a. m. 1. *Βιρούεσα* et a m. 2. *Βουρούεσα* legitur, sed sine ulla dubitatione iuxta cum Plinio III, 3. *Ούιρούεσα* e Parr. 1401. 1402. et 3. restituendum videtur. Si Romanae originis est *Βίλλα* i. e. Villa Marmaricae locus IV, 5, 29. non est, cur dubitem, an *Ούίλλα* a Ptolemaeo aeque scribatur, ac IV, 2, 22, ubi Mauritaniae Caesarensis loci nomen *Ούίλλα* Coisl. et Edd. auctoritate praestatur.

III. De concretionem et disiunctionem nominum.

Eae apud Ptolemaeum usu veniunt formae nominum, ut ex aliis facile compositae esse vel usu communi coaluisse paulatim vel a scribis temere coagmentatae videantur, eadem nomina rursus a scribis disiuncta sunt in aliis codicibus, quae alii usus auctoritate copulata referunt. Itaque si non aliunde innouit vera scribendi ratio, ad iudicandum difficile est,

utrum coniunctio, an disiunctio sit rarior. Huius generis ea sunt nomina, quibus articulus videtur adhaesisse, ut *Το-νικί* I, 17, 12. ubi etiam *Νίκι* exstat. *Τακάπη Κάπη* vulgo IV, 3, 11. *Τακάπη* Codd. Parr. sex mei, *Τὰ Κάπη* Vatt. et Barb. Coll. Lips. — *Ταφροῦρα ἢ Ταφροῦραι* IV, 3, 10. Proximum est ad *τὰ φρούρα*, sed praestat ad *τάφρος* et *ἄρουρα* nominis referre originem. Plinio enim V, 4. *Taphra* dicitur. *Δοῦκαι ἢ Τονδοῦκαι ἢ Τονδούκωνες* IV, 2, 21. Huic nomini quod praemittitur *εἶτα*, eius syllaba posterior facile potuit incrementum asserre sequenti nomini. *Δάφρα* IV, 3, 12. (Mss. Parr. 1401. 3 et 4.) *ηδαφρα* Vatt. Coll. Lips. *Ἡδάφθα* Coisl. et Suppl. 118. *Ἡδάφθα* cett. Quod nomen quo iure Bischoff et Moeller plurale esse dicant, nescio: ipsa lectionis varietas facit, ut dubitem. *εἶτα οἱ Ῥυπαῖοι* vulgo IV, 8, 15. *εἶτα Ῥυπαῖοι* Parr. 1403 et 4. *εἶτα Ῥυπαῖοι* Suppl. 118. *εἶτα Ὀρειπαῖοι* Parr. 1401. 2. et Coisl. Disiunctum est in codd. nomen, quod scribae Rhipaeorum mentionem memores essent. Sunt igitur duces ad verum *Ὀρειπαῖοι*. Simili modo corruptum est nomen fluvii *Τοιμφομβίου* IV, 2, 29. Sic enim vulgo editur, *τοῦ Φομίου* Vat. Coisl. Parr. 1401. 2, 118. *τοῦ Φημίου* Vat. alter *Φαλμίου* O. ap. Mannert. Haec omnia quo maiorem prae se ferrent articuli Graeci speciem, scribae graecandi studio ducti, non dubitarunt tamquam e Graeco sermone oriunda in partes suas dissolvere. Sunt etiam, quae non dubium est quin Graece conformata aut vere contracta vel nexa sint, ut *Ἀμμέδαρα* IV, 3, 30. i. e. *Ad Medara* vel *Ad Medera*; sic enim nomen refert Tab. Peuting. *Βουλλαρία* IV, 3, 30. h. e. *Βούλλα ῥηγία*. Quod praestat ipse Ptolemaeus VIII, 14, 10. Proinde est autem, utrum *Σεναγάλλικα*, an *Σένα Γάλλικα* III, 1, 22. scribatur. Hic commemorasse iuvabit nomina, de quibus alias dixi, *Ἀγαθοδαίμων* (ἢ *Ἀγαθὸς δαίμων*) IV, 5, 39. *Ἀλβανγούστα* II, 10, 18. *Ἀραβαιγύπτιοι* IV, 5, 27. *Ἐπτάδελφοι* IV, 1, 5. *Ζαμαμίζων* (*Ζάμα μείζων*) IV, 3, 33. *Κλαυδιονέριον* II, 6, 22. *Τιαριουλία* II, 6, 64. Credibile est, aliorum quoque nomina locorum binis composita vocabulis usu coaluisse, quam-

quam disiuncta saepe in codicibus, ut *Γραίας γόνυ λιμήν* IV, 5, 7. *Κριού μέτωπον* III, 16, 2. *Μυός ὄρυμος* IV, 5, 14. *Ἵονου γνάθος* III, 16, 9. His adde IV, 5, 28, *Λευκαὶ κάμιννοι*. Porro in codd. alia mutilata sunt, alia male distracta, quae hoc loco attigisse satis erit *Κομέμιοι* i. e. *Μελκομέμιοι* II, 16, 8. *Οὔλοιοι βιλιανοί* i. e. *Οὔλουβιλιανοί* IV, 1, 10. In aliis aut aphaeresis, aut prosthesis obtinet, ut IV, 2, 20. *(Ε)νάβασοι*, in aliis aut syncope, aut epenthesis, v. e. *Μακ(χ)οῦραι* IV, 2, 19. *Γι(χ)θίς* IV, 3, 11. *Σηλυ(μ)-βρία* III, 11, 6. *Καῦνοιοι ἢ Καῦνοιοι* IV, 2, 10.

IV. *Litterarum et verborum transpositio.*

In nominibus propriis minus frequentibus aut raris, aut etiam semel modo in Ptolemaei Geographia memoratis, scriptura vulgaris haud raro a ceterorum scriptorum aut nonnullorum ipsius operis codicum testimonio discedit. Quamobrem anceps est saepe de vera lectione ut criticorum sic geographorum sententia. Exempla apposuisse sufficet: *Ἄζουις ἢ Ἄζηούς* IV, 3, 41. *Ἄλαισα ἢ Ἄλαιλα* III, 4, 3. *Γυζίς ἢ Ζυγίς* IV, 5, 6. *Ζακάμαζα ἢ Ζακάζαμα* IV, 3, 14. *Ζουγάββαρι ἢ Χουζάβαρρι* IV, 3, 20. *Ζουγάβαρι ἢ Βουχάμββαροι* IV, 2, 25. *Κότυργα ἢ Κόρτυγα* III, 5, 14. *Χινάγαλ ἢ Χιναλάρ* IV, 2, 5. Huius litterarum luxationis parens, sive dictantium, sive scribentium negligentia errores partim inextricabiles effecit. Quocirca nihil videtur reliquum esse, nisi ut, quam non possis tollere, dubitationem aperte indices scripturae ambiguitate natam. De istius transpositionis exemplis ipsis mihi propositum est alias dicere.

Aliud est autem genus transpositionis, idque verborum: quae si recte sunt codicibus prodita, ipsum auctorem negligentiae arguunt inverso vocum ordine sententias turbantem, quamquam optimorum scriptorum exemplo excusabilem. Huiusmodi est autem illud III, 5, 9: *μεθ' ἃς τοῦ διορίζοντος ἰσθμοῦ τὴν Ταυρικὴν χερσόνησον τὸ μὲν πρὸς τῷ Καρκινίτῃ κόλπῳ ἐπέχει μοίρας κ. τ. λ.* ubi scriptum oportuit τοῦ τὴν Ταυρ. Χερσόνησον διορίζοντος ἰσθμοῦ etc.

V. *De Latinis nominibus propriis
Graece scriptis.*

Latina peregrinorum nominum conformatio documento est, ex quibus fontibus Ptolemaeus locorum notitiam hauserit. Quo minus igitur eorum formas ad Graecam consuetudinem accomodat, eo minus dubium est, quin plus ille geographiae studio, quam Graeci sermonis integritati tribuat. Nam etsi cetera Graecus est, et in nominibus propriis Graece fingendis abhorret a sequioris lae aevi Latinas voces flexionesque usurpantis, tamen earum neque terminationes quasdam nec subinde accentus mutare audet, aut quam minime immutat, ne forte nova aut obscura tradere videatur. Ut vero tunc erant tempora, fieri non potuit, quin Romanorum vestigia sequeretur, quorum et armis loca pleraque omnia patefacta, et sermone denominata erant. Dubium est autem, quantum hoc in genere ipse geographus praestiterit, ac quantum eius scribae admiserint. Ipse quidem Ptolemaeus aut non certam rationem aequae in effendis nominibus omnibus, aut diversos diversis in locis nunc Graecos, nunc Latinos auctores secutus videtur, quippe qui, ut dictum est, nunc scripserit *Πόρτος μάγνος*, nunc *Μέγας λιμὴν*, sic *λοῦκος Φηρωνίας*, vel *φᾶνον Φορτοῦναι*, illie *βωμοὶ Φλαύιοι*, non *ἄραι Φλ.* et id genus alia. Utrum idem ipse *Ἰδάτα Σέξιτια* et *Σησιτίου βωμοί*, *Σαλίνοι*, *Σαλήναι*, *Σαλίνον* et alia scripserit, an scribae, non habeo dicere. Hi vero, ut erant saepe socordes vel Latinis litteris magis assueti, sine dubio soli commiserunt, ut accentuum rationem confunderent, et v. e. nomina in *ιανα* et *ανα* desinentia, ut *Μαγνιανα Ρουσιτικανα* modo proparoxytona, modo paroxytona vel etiam, quae apud ceteros esse solent, oxytona facerent. Neque igitur abs re erit ostendisse, quam late pateat apud Ptolemaeum sermonis Latini usus, atque eius generis nominibus etiam ea addidisse, quae non ipsa quidem Latina, sed Latinorum instar a Graeco scriptore tractata et conformatata esse videantur, ut *Παρμαϊκάμποι* II, 11, 24. *Οὐετίλλιον* IT, 3, 36. *Κονσεντία* III, 1, 74. alia. Tantum au-

tem abest, ut Ptolemaeus ista, si quam Latinae originis speciem prae se ferunt, primus Latino more flexerit, ut, si recte video, nonnisi Latinorum scriptorum vestigia legerit, etiam peregrina suae consuetudini accommodantium.

A. *Nomina propria eorumque paronyma Graece scripta:*

Αικοῦον κολωνία II, 17, 11. Ἀργεντόρατον II, 9, 17. Ἀργεντουαρία ibid. §. 18. Γάλλικα (mallem Γαλλικά) Φλαονία II, 6, 68. Παράμιζα II, 6, 66. Τουλλίκα (immo Τουλλικά) II, 6, 65. Καιιλία Μετέλλινα (ita coniciō, Γεμέλλινον vulgo) II, 5, 8. Ἰὼλ Καισάρεια IV, 2, 5. Κλαυδιονέριον II, 6, 22. sic a m. 2. Ms. Par. 1401. vulgo Κλαυδιονέριον perverse. Κόμπλουτον (Κόνπλουτον Parr. 1401. 2. 3. 4. Suppl. 119.) II, 6, 57. Κούπρα μαριτίμα (μαριτίμα?) III, 1, 21. Κούπρα μοντάνα ibid. §. 52. (ita Latine quidem, si Graece flecteretur vocabulum μοντανή dictum oportebat), Λικινιάνα II, 5, 8. (Graece Λικινιανή) vulgo Λικινιάνα. Νοοῖαι III, 10, 10. Νοοῖον II, 6, 22. Νοουιόδουρον III, 10, 11. Νοουιόμαγος II, 7, 8. Οὐτέλλιον IV, 3, 36. sic Intpp. vulgo Οὐπέλλιον; Σικουλήρσιοι III, 3, 6. Τραϊάνα III, 1, 52.

B. *Nomina propria ducta ab adiectivis:*

a. *Declin. I. et II.* Ἀστούρικα (κά?) Ἀγούστα II, 6, 36. Ἀγούστα Ἡμερίτα (Ἡμέριτα?) II, 5, 8. Ἀγούστα Πραιτωρία III, 1, 34. 8, 7. Ἀγούστα Βαμεινῶν III, 1, 35. Ἀγ. Οὐενδελικῶν II, 13, 3. Ἀγ. Οὐεσσόνων II, 9, 11. Ἀγ. Οὐερομανδύων II, 9, 11. Ἀγ. Ταυρινῶν III, 1, 35. Ἀγ. Τρηβιρῶν II, 9, 12. Ὑδατα Ἀγούστα II, 7, 9. In his locis omnibus Ἀγούστα paroxytonon est: idem in Βραίκαρ Ἀγούστα II, 6, 39. et Πόρτα Ἀγούστα ibid. §. 50. Wilberg. perispomenon facit; quod, si sibi constaret, non magis reprehenderem, quam si proparoxytonon illud induceret. Ita scribitur etiam Ἀλβανούστα II, 10, 18. His rursus adiace Ἀγουστία II, 6, 64. nomen ex eodem fonte derivatum. Ἀόγγα vid. Ταυία. Μάγνος v. Πόρτος IV, 2, 2. et quod hinc du-

etum est *Μαγρίανα* nomen II, 14, 6. *Μαριτίμα* II, 8, 10. III, 1, 21. *᾽Οππιδάνα Λαγκία* II, 5, 9. *Οὐάγα* IV, 3, 28. *Οὐάγα* IV, 2, 24. *Πραιτώριον* II, 14, 6. *Πραιτωρία* v. *Ἀγροῦστα*. *Ῥηγία* v. *Ῥήγινα*. *Ῥουσιτικάνα* (ἢ *Ῥουσιτικάνα*) II, 5, 7. *Σαλούα* II, 15, 4. *Σαλονία* II, 16, 9. *Σέξ* II, 4, 7. *´δατα Σέξτια* II, 10, 15. *Σησιτίου βωμοί* II, 6, 3. *Σηστιαρία* IV, 2, 7. Haec utramque formam et laudatam hodie *Sestiū*, et *Sextiū* nunc contemptam, comprobant.

b. *Declin. III.* *Οὐέτερα* II, 9, 14. *Ἰουλία Μυρτιλῆς* II, 5, 5. *Ἐκουεστρίς* II, 9, 21. *Οὐολουβιλῆς* IV, 2, 14. *Οὐολουβιλίανοί* ibid. §. 10.

C. *Nomina propria derivata a participiis.*

a. *praest. t.* *Ἀμαντία* III, 13, 5. *Οὐαλεντία* III, 1, 74. *Οὐικεντία* III, 1, 30. *Οὐικετία* Pall. *Οὐικέντα* Par. 1401. ac Latine *Vicentia* (et *Vicetia*) dicitur. *Vicentia* soni molliendi caussa non consuevisse dici videtur, nec tamen n utrobique elidi. *Πλακεντία* III, 1, 46. *Πολλεντία* II, 6, 78. vitiose *Πολεντία* Coisl. Parr. 1401. et alii codices, quos nollem Wilbergius secutus esset. *Ποτεντία* III, 1, 70. *Φαουεντία* III, 1, 46. *Φερεντία* III, 1, 50. *Φιδεντία* III, 1, 46. *Φλωρεντία* III, 1, 48. *Σαλουεντία* IV, 6, 6. aut *Σολουεντία*, unde *Σολουέντιοι* IV, 6, 19.

b. *Perfect.* *Ἀραδοῦντα* II, 5, 7. *Τρανσοῦντα* II, 4, 6. *Κοντριβοῦντα* II, 4, 13. *Οὐακουᾶται* ἢ *Οὐακουᾶται* IV, 1, 10. *Γαλλία* ἢ *Τογάτα* III, 1, 46. *Ἡμερίτα* II, 5, 8.

D. *Nomina propria ducta ab appellativis.*

a. *Declin. I.* *Βίλλα* IV, 5, 29. *Κιστέρναι* (Ms. Pal.) *Κιστέρνα* Coisl. *Κιστέρναι* cett. IV, 3, 13. *Κογχορδία* (*Κονχορδία* vulgo) II, 5, 7. *Λοῦκα* III, 1, 4. *Οὐικτωρία* (cf. *Diatr. de B et Ou* etc.) *Πόρτα Ἀγροῦστα* II, 6, 50. *Ῥήγιον Ἰούλιον* III, 1, 9. *Σαλῖναι* (cf. *Diatribes de hoc nomine*) *Οὐικτωρία Σι(ζ)α Οὐενερία* IV, 3, 30. *Τανία Ἀόγγα* IV, 1, 7. *Φόσσαι Μαριαναί* II, 10, 2. *Φοιρωνία* (sic Edd. et Mss. Parr. 1402. 3. 4. Suppl. 119.) *Φερονία* Par. 1401. *Φοιρωνία* Bert. *Dionysio Hal.* *Φερονία* dicitur. E scripturae *Ptolemaeae* vestigio h. l. non multum abest

quin, si dietando vitium commissum est, *Φηρώνια* scribi debere videatur, quod *η* itacismi vocalatione *ι* vel *οι* litteris affine, *ε* autem plane dispar, praeterea vero prima nominis syllaba apud poetas Latinos longa est.

b. *Declin. II.* *Κάστρον* III, 1, 21. *Κάστρα Γερμανῶν* IV, 2, 4. *Κάστελλον* II, 9, 11. *Κολυμβάριον ἄκρον* III, 3, 4. *Λοῦκος* III, 7, 46. *Μοῦνδον* vel *Μόνδου νῆσος* IV, 8, 19. *Ὀππιδον νέον* IV, 2, 25. sic corrigendum est; nam recte fere *Ὀππιδον νέον* Mss. Parr. 1401. 2. et Coisl. *Ὀπιδον νέον* A. 18. unde factum est *Ὀπιδόνεον* Edd. Oppidium horum Pirckh. Ms. Nor. B. *Ὀππίδιον* autem ibid. §. 27. *Τριμόντιον* II, 3, 8. *φᾶνον Φορτοῦναι* III, 1, 22. *Φόρος* II, 9, 20. III, 10, 16. III, 1. et passim alias.

c. *Declin. III.* *Πᾶξ Ἰουλία* II, 5, 5.

d. *Declin. IV.* *Πόρτος μάγνος* IV, 2, 2. sed converso nomine aut e Graeco fonte: *Μέγας λιμὴν* IV, 6, 6.

VI. *De nominibus e πόλις nomine compositis.*

Nomina e *πόλις* nomine composita apud Ptolemaeum saepe dubitationi sunt obnoxia. Nam etsi paronyma a compositis nominibus duci videntur, ut IV, 5, 51. *Λεοντοπολίτης* a *Λεοντόπολις*: tamen non certum saepe est, utrum seorsum ab auctore scripta sint, ut l. i. *Λεόντων πόλις*, an iunctim, ut dixi, *Λεοντόπολις*. Sed ut ordine rem tractem, ab iis ordinar, quae ex adiectivis sunt conflata: ut *Καινόπολις* IV, 4, 12. At *καινή πόλις* legitur IV, 5, 72. non iunctim tamen, ut apud Pausaniam III, 25, 9. et III, 21, 7. ed. Walz. ubi quidem de coniunctione non satis certum est. *Καινή* ne addito quidem *πόλις* nomine Ptol. III, 16, 9. Sed, quod sciam, ubique non *νέα πόλις*, verum *Νεάπολις* scribitur III, 1, 6. 3, 2. 13, 9. IV, 3, 8. 3, 13. 4, 11. Ut *Καινή*, sic *Ἀγάθη* retracto accentu et additamento *νῆσος καὶ πόλις* adiecto II, 10, 2. dicitur, *Μεγάλη πόλις* III, 16, 19. aliis *Μεγαλόπολις* appellata, *Ὀυαλερία πόλις* III, 3, 7.

Sequitur, ut ea memorem, quae ex nominibus sive casu primo sive secundo appositis facta incertum est utrum separanda sint, nec ne. Ac primum quidem aut appositionis lege iuxta ponuntur: v. c. *Ἰστρός πόλις* III, 10, 7. aut coniunguntur: *Ἰστρόπολις*. Ac quam incerta sit haec scribendi ratio, maxime ostendit *Ῥοδίπολις* II, 6, 20. ut in cod. Par. 1401. exstat, *Ῥωδίπολις* edd. vet., *Ῥοδήπολις* Par. 1403. et Coisl. *Ῥόδη πόλις* Vat. alter et ed. Wilb. Huic adde III, 10, 10. *Τιριστή πόλις ἢ Τιριστίπολις*.

Nomina vero e genitivo praeposito et πόλις nomine orta, si non recte coniunctim scribantur, certe, ut monui, ea habent paronyma, quae vix a seiunctis nominibus oriri potuisse videantur. A singulari autem incipiam, ex quo talia coaluere, ut *Ἀφροδιτοπολίτης* IV, 5, 57. ubi additur *Ἀφροδίτης πόλις*, *Ἐρμιοπολίτης* IV, 5, 60. et *Ἐρμού πόλις*, *Ἐρμούπολις* vel *Ἐρμούπολις μεγάλη* ibid. et μικρά §. 46. *Ἡλιοπολίτης* IV, 5, 53. *Ἡλιούπολις* vel *Ἡλιόπολις* aut *Ἡλίου* aut *Ἰονίου μητρόπολις*. *Ἄξιοπολίτης* et *Ἄξιούπολις* III, 10, 11. *Τραιανοπολίτης* et *Τραιανόπολις* III, 11, 13. *Λιοσπολίτης* et *Λιός πόλις μικρά* vel *Λιόσπολις* IV, 5, 67. *Δητοπολίτης* et *Δητῶς πόλις* IV, 5, 46.

Dein e genitivo plurali et πόλις nomine facta: *Ἄνδροπολίτης* et *Ἄνδρῶν πόλις* IV, 5, 46. *Κυνοπολίτης* et *Κυνῶν πόλις* IV, 5, 59. et *Πανοπολίτης* et *Πανῶν πόλις* vel *Πανόπολις* IV, 5, 72. Huic pertinet etiam illud, quod supra attuli, *Λεοντοπολίτης* nomen, compositum e *Λεόντων πόλις* IV, 5, 51. Hoc loco iuvat adiecisse etiam sine paronymo nomen dubiae accentu originis, sed tamen, ut videtur, genitivo plurali addito notabile *Ἀκανθῶν ἢ Ἀκανθῶν πόλις* IV, 5, 55. quocum facile compares *Πισιδῶν λιμὴν* IV, 3, 12.

Denique ut alia sunt paronyma, quae ab urbium nominibus ducuntur in *ιτης* desinentia *Ἀρσινόιτης* ab *Ἀρσινόη* IV, 5, 57. *Βουβασιτίτης* a *Βούβαστος* IV, 5, 53. *Μεμφίτης* a *Μέμφις* IV, 5, 55., sic ad horum similitudinem factum est nomen *Ἀντινοίτης*, pro quo *Ἀντινοοπολίτης* vel *Ἀντινοουπολίτης* dicendum fuisse existimes, ab illo *Ἀντινόου πόλις* IV, 5, 61.

VII. *Nomina locorum pluralia.*

Magnus est numerus nominum pluralium, quibus loca sive a vicorum coniunctione, sive a civitatum communione denominantur. Sunt vero in his nominibus nonnulla sive scribentium vitio, sive loquentium usu biformia. Ut vero utraque forma usitata fuerit, tamen plerorumque omnium pluralis singulari numero sine dubio longe usitatior fuit, si quidem hic exiguitatem loci antiquiorem, recentiorem aedium frequentiam ille significaret. Quam ob causam nisi decrevisse loci magnitudinem sumas, singularis usum numeri aut revocatum aut utriusque aequatum esse credibile non est. Pleraque sunt autem declinationis 1.: Ἀθῆναι III, 15, 22. Ἀχραῖαι III, 4, 14. Ζιλῆται ἢ Ζιλία IV, 1, 13. Οἰῆβαι III, 15, 20. Κοῦμαι III, 1, 6. Κῶπαι III, 15, 20. Μιντοῦρραι III, 1, 63. Μυκῆραι III, 16, 20. Νοοῦαι II, 10, 10. Ροῦσπαι ἢ Ροῦσπε IV, 3, 10. Σαλῶναι II, 16, 4. Τοῦνδαι II, 6, 45. Φιδῆναι III, 1, 62. Φῶπαι III, 15, 9. Χαῖται III, 13, 38. — Θέωναι IV, 3, II. Θεραῖ Ἰμεραι III, 4, 13. Κεντούρραι III, 4, 13. Ὀμιλαί III, 13, 45. Ράβενναι III, 1, 23. Ροντούπαι II, 3, 27. Φόρραι III, 1, 5. — Αἶτται III, 4, 13. Ἀμύρραι IV, 5, 34. Ἀπενέσται III, 1, 16. Αὐτολάται ἢ Αὐτολάλα IV, 6, 24. Βαιτίραι II, 10, 9. Γρανίσκαι III, 1, 4. Ἐμπορίαι (?) II, 6, 10. Ἐρετρίαι III, 13, 46. 15, 24. Καλλιτέρας III, 13, 35. Καρτένναι ἢ Καρτέννα IV, 2, 4. Κι(ν)στέρας IV, 3, 13. Κόσσαι III, 1, 4. Λουπλίας III, 1, 14. Οὐάγαι IV, 2, 24. cf. Οὐάγα IV, 3, 28. Οὐάλλαι III, 13, 40. Πάτραι III, 16, 5. Σάβραι IV, 6, 30. Σαλ(α)πίαι III, 1, 16. Σάλδαι IV, 2, 9. Σίφραι III, 15, 5. Ταρζονίαι III, 1, 50. Ταῤῥακίνας III, 1, 5. Φόσσαι Μαριαναί III, 10, 2. Φύσσαι III, 13, 36. Χυρετίαι III, 13, 44. — Ἄλωναι II, 6, 14. Βοαί III, 16, 9. Θεσπειαί III, 15, 20. Κεγχρεαί III, 16, 13. Κεφαλαὶ ἄκρον IV, 3, 13. Κλεωναί III, 16, 20. Λεαί IV, 3, 30. Μεναί III, 4, 13. Παγασαί III, 13, 17. Πηγαί III, 15, 6. Φεραί III, 13, 42. Φυλακαί III, 13, 40. — dubii accentus nomina: Ἐλευθέραι ἢ Ἐλευθεραί III, 17,

10. *Κτημένα* ἢ *Κτιμεναί* III, 13, 44. *Φιλαί* ἢ *Φίλαι* IV, 5, 74.

Nomina Declin. II. a) neutr. gen. *Κάστρα Γερμανῶν* IV, 2, 4. *Ναυαλία*, immo *Νανάλια* II, 11, 28. *Τρόποιαι Σεβαστοῦ* III, 1, 2. denique saepe Ὑδατα memorantur aliis alias adiectivis conspicua, *Ἀγούστα* II, 7, 9. *Θερμά* II, 3, 28. *Κονακερῶν* II, 6, 47. *Κονίτινα* II, 6, 27. *Δαία* II, 6, 40. *Ἀησιτανά* III, 3, 7. *Νεαπολιτανά* ibid. *Σέξτια* II, 10, 15. *Ύψιτανά* III, 3, 7. ac sine ullo additamento merum nomen Daciae III, 9, 9. De nominibus in *ανος* desinentibus eorumque accentu vid. quae Wannowski enarrat p. 25. quamquam, quod codices non spectare videtur, sed librorum editorum scripturam bona fide accipere, ea non satis certa esse arbitror, praesertim inter se pugnantia. — Nomina in *οι*, si non omnia sunt pluralia, tamen horum in modum Ptolemaeo dici videntur: *Σκοῦποι* III, 9, 6. *Φοῦνδοι* III, 1, 63. — *Λευκαὶ Κάμνοι* IV, 5, 28. *Ποντέοι* III, 1, 6. *Φίλιπποι* III, 13, 31. — *Ἄπροι κολωνία* III, 11, 13. *Γόμοι* III, 13, 44. *Κρήμοι* ἢ *Κνήμη* III, 5, 12. *Ὀμβοι* ἢ *Ὀμβροι* IV, 5, 73. *Οὔολοι* III, 1, 49. *Πύργοι* III, 1, 4. *Πύργοι λευκοί* II, 5, 6. *Στόβοι* III, 13, 34. *Τόμοι* III, 10, 8. — *Βωμοὶ Φλαῦιοι* II, 11, 30. *Δελφοὶ* ἢ *Δελφίς* III, 13, 18. *Λοκροὶ πόλις* III, 1, 10.

Nomina declin. III. *Κνημίδες* III, 15, 10. *Σκαμπεῖς* III, 13, 26. *Σάρδεις* et alia. Nam haec quidem excitasse sufficet, quorum ad similitudinem si quae alia composita sunt, haec censendi emendandique maxime accentus normam eorum exemplo constitutam sequi licebit.

VIII. *Nomina indeclinabilia.*

Nomina barbarorum, quod parum videntur aut aegre tractabilia, non facile flectuntur, sed indeclinabilia esse solent, aut, si quae sunt flexibilia, Graece declinantur. Indeclinabilem vero nominum duo sunt genera, alterum exitum declinabilem plane dissimilem, communem vero declinabilem et indeclinabilem clausulam habentium alterum. Illius generis

sunt, quae in *αθ* exeunt, ut *Ἀκράθ* IV, 1, 6. *Ἀνοιάθ* ἢ *Ἀνοιάθ* IV, 6, 29. *Ἀσσαράθ* ἢ *Ἀσισάραθ* IV, 2, 11. *Βαδιάθ* IV, 6, 31. *Θουηλάθ* ἢ *Θουουλάθ* IV, 6, 24. *Ἰαρσάθ* IV, 2, 10. *Μαλαχάθ* IV, 6, 25. *Μολαχάθ* ἢ *Μολοχάθ* IV, 2, 7, et 14. *Νασαυάθ* IV, 2, 9. *Ταλουβάθ* IV, 6, 23. *Χυλημάθ* ἢ *Χυλιμάθ* IV, 2, 3. *Χωβάθ* ἢ *Χωβάτ* IV, 2, 9. Nihilo secius etiam quod hunc in modum finitur nomen varia scriptura flexibile: *Ἰαχάθ* ἢ *Λαγάθου ἄχρον* IV, 1, 6. Horum admodum similia sunt, quorum eadem littera est ultima, *Φθούθ* IV, 1, 3. *Μανδαῖθ* ἢ *Μανδαίθ* IV, 7, 8. Denique etiam *Βύρων ὄρος* IV, 2, 15. nisi forte scriptum oportet *Βύριν(ον)* ὄρος.

Alterum est genus nominum, quae, quamvis indeclinabilia, tamen etiam aliquam declinabilium formam metaplasmo aut possunt admittere, aut reapse admittunt. Posterioris generis exempla haec fere sunt: *Λιξ* (ἢ *Λίξα*) *ποταμοῦ ἐκβολαῖ* IV, 2, 13. cf. IV, 1, 2. deinde *ὑπὸ τὸ Γίργυρι ὄρος* IV, 6, 18. *τοῦ Γίργυρι* (*Γιργύρεως* Ms. 1401.) *ὄρους* IV, 6, 17. et *ἡ Γίργυρις ὄρος* IV, 6, 11. Cum hoc facile comparaveris similia: *τοῦ Τάλν* et magis etiam *τὸ Θίξιβι* IV, 2, 20. Inprimis magna est familia nominum in *α* desinentium, quae etsi posse flecti videntur, tamen inflexibilia sunt: *τοῦ Βούζαρα* IV, 2, 16. *τὸ Ουάλουα ὄρος* IV, 2, 16. *τὸ Κίναβα ὄρος* IV, 2, 15. 20. *τὸ καλούμενον Κίρα ὄρος* IV, 3, 16. *Σαλάπολα* IV, 6, 8. 16. 18. *Σουσάργαλα* IV, 6, 10. 13. 14. 17. *τὸ Θάλα ὄρος* et *τοῦ Θάλα ὄρους* IV, 6, 16. Sed tamen *Θάλαι* dicuntur IV, 6, 21. His adde *τὴν Νοῦβα* (*Νοῦβα* Par. 1401. *Νοῦβαν* Parr. 1403. et 4.) IV, 6, 19. *τῆς Νοῦβα* aut *Νοῦβα λίμνης* IV, 6, 18. Ab hoc quoque nomine ductum est nomen *Νοῦβαι* IV, 8, 10.

Postremo memorandum est eorum genus nominum, quae novo quodam metaplasmo videntur esse biformia indeclinabilia, ut *Χινάφαλ* ἢ *Χιναλάφ* IV, 2, 5. *Ζυγᾶ* ἢ *Ζιφαρ ὄρος* IV, 9, 6. Neque vero eum in censum veniant *τὸ Ἄζαρ* IV, 5, 18. ut *Πουσίκιβαρ* IV, 2, 6.

Neque alienum fuerit hoc loco memorasse exemplum eius nominis, quod genitivo indeclinabile est, accusativo declinabile: *Κούρουλα πόλεως* I, 13, I. 4. 5. *Κούρουλαν* ibid. §. 1.

IX. *Heteroclitica.*

Magnus est apud Ptolemaeum numerus nominum duplicis terminationis, et utriusque quidem diversis diversorum codicum testimoniis comprobatae. Sunt enim *a*) quae in *α* et *ον* exeunt nomina *Ἀπόροπα* et *—πον* IV, 7, 11. *Γάρβατα* et *—τον* IV, 8, 6. *Κάψα* et *—πον* IV, 6, 29. *Μίλαια* et *—αιον* III, 15, 15. deinde *b*) in *α* et *ω* *Τουρζα* ἢ *Τουρζώ* IV, 3, 37. *c*) in *ια* et *ις* *Τριστορία* ἢ *Τριστορίς* III, 10, 7. *d*) in *α* et *αθ* vel *ατ* *Νασαύα* ἢ *Νασανάθ* IV, 2, 9. *Σάββατα* ἢ *Σαβάτ* II, 7, 8. *e*) in *α* et *αω* *Ζηψά* ἢ *Ζιφαρ* IV, 9, 6. *f*) in *ξα* et *ξ* et *ξας* et *ξ* *Λιξ* ἢ *Λίξα* IV, 1, 13. *Φάραξα* ἢ *Φάραξ* IV, 3, 14. *Κόραξας* ἢ *Κόραξ* III, 15, 12. *Δωρίας* et *Δώριος* (quod con. Grashof) II, 5, 2. ubi vulgo *Δωρία* legitur, nec inepte, siquidem apud Strabonem p. 152. est *Δουρείας*. Hoc in numero sunt etiam *g*) nomina in *αι* et *ες* desinentia: *Βουγούνται*, si *Βουγούντας* et *Βουγουντών* II, 11, 15. et 18., sive *Βουγούντες* et *Βουγούντων* et *Βουγούντας*, ut vulgo, Ptolemaeus scripsit. Item *Γάραμαντες* et *ται* unde *Γαραμάντων* et *Γαραμαντών* anceps multis in locis genitivi forma est. *Ἐρχουνιά(ν)τες* et *Ἐρχουνιάται* II, 15, 3. *h*) in *αι* et *ωνες* *Μακκοῦραι* et *Μακκούρωνες* IV, 2, 19. *Χιτοῦαι* et *Χιτούωνες* IV, 2, 21. *i*) in *ες* et *ωνες* *Μαχοῦρες* ἢ *Μαχούρωνες* IV, 2, 20. *k*) in *αι* et *ε* *Ροῦσπαι* et *Ροῦσπε* IV, 3, 10. *l*) in *αι* et *ω* *Χειμαί* et *Χειμῶ* IV, 5, 8. aut *Χειμῶ* ut *Γερβῶ* IV, 7, 18. *m*) in *αι* et *οι* *Νεμηταί* an *Νεμητοί*? Vid. Ukert Alt. Geogr. II, 2, 359. *n*) quae in *ος* aut *ας* exeunt, v. c. *Δαράδου* ἢ *Δάραδος ποταμοῦ* ἐξβ. IV, 6, 6. sed *ὁ Δάραδος ποτ.* IV, 6, 9. dicitur. Incertiora sunt alia metaplasmata exempla: in *ας* et *ος* et *ις*, *Ουάνιος* ἢ *Ουάνιως* IV, 6, 30. *Βαίτιον* (*Βετίον* Parr. 1401.) ἢ *Βαίτιος* (Parr. 1403. et 4.) II, 4, 5. *Θυάμιος* ἢ *Θυαλίμιον ποτ.* ἐξβ.

III, 14, 5. Νήβιος (Edd.) ἢ Νηβίου etc. III, 6, 1. Χάβριος ἢ Χαβρίων III, 13, 13. ο) in ις et ος, Βουθουρίς ἢ Βούθουρος IV, 6, 29. Κοπτὸς ἢ Κοπτίς hinc Κοπτίτης IV, 5, 73. ρ) in ις et οι, Δελφίς ἢ Δελφοί III, 15, 18. Ἐπτανομοί ἢ Ἐπτανομίς IV, 5, 55. q) in ω et ως, Μαλαῶ ἢ Μάλεως IV, 7, 10. r) in ος et ον, Οὐνέβεντος ἢ Βενεούεντον III, 1, 67. s) in ων et ον, Γλαύκων et Γλαυκόν IV, 5, 32. Ῥουσκίων ἢ Ῥουσκιών II, 10, 9. t) in ων et ος, Πάσσαλος ἢ Πασσάλων IV, 5, 71. u) in ω et (ον) ον, Βοιωῶ ἢ Βίονον ἢ Βίον III, 15, 15. v) in ις et ιω vel ι, Ἐλευσίς ἢ Ἐλευσίον III, 15, 26. Ἐλευσίς praestant Mss. Parr. 1401. 3. et 4. w) in ηρ et ιρσις, Ῥουσουβησῆρ ἢ Ῥουσοῦβιρσις IV, 2, 8. et x) in ονν et ον, Σαγοῦντον et Σαγουντοῦν II, 6, 63.

X. De genitivo in nominativi apppositi locum substituto.

Genitivus ut apud alios scriptores, sic apud Ptolemaeum saepe habet vices nominativi, nexus ex nomine appposito: ut IV, 5, 20. ἡ Μοίριδος λίμνη i. e. ἡ Μοιρίς λίμνη, ibid. ἡ Λυκομήδους, scil. λίμνη. Hanc enim istie antecedit ἡ Λάκκοι λίμνη. Sic sine ulla dubitatione genitivi sunt ibid. §. 31. Τισάροχον ἢ Τρισάροχον — Φίλωνος — Σωφράνους, et paullo post §. 32. Καλλίου. Ita enim, omisso quidem articulo, κῶμαι dicuntur, ut apertum est ex indice incuntis §. 31. „Αἰθύης νομοῦ κῶμαι αἶδε.“

XI. De genere nominum, appositionis lege iunctorum.

Sunt complura apud Ptolemaeum dicendi exempla, ex quibus aut ipsum in generis usu non admodum certum accuratumve fuisse, aut scribas peccavisse colligas. Huiusmodi autem illi maxime sunt loci, ubi duo diversi generis nomina componuntur. Passim vocabula appositionis lege sociantur, ut Ἐρυθρόν, τόπος IV, 4, 5. vel Τυνδάριοι σκόκελοι νῆσοι τρεῖς IV, 5, 75. non mirum. Nec insolens illud ὁ Ὑμηττός ὄρος III, 15, 12. aut ὁ Κιθαιρών ὄρος ibid. aut ἡ Μίνθη

ὄρος III, 16, 14., quamquam expectatur potius Ὑμηττός τὸ ὄρος etc. Unde fit, ut utrobique in Mss. quibusdam articulus ponatur ὁ Ὑμηττός τὸ ὄρος et ὁ Κιθαιρών τὸ ὄρος. Sed offensioni est illud IV, 5, 20. ἡ Λάκκοι λίμνη vel Χελιδόνιαi σκόπελοι V, 3 extr. Nec multum abest, quin Σκόπελος femininum esse opineris, si legas etiam III, 14, 12. ἡ Σκόπελος. Sed per synesin ita dici, vel e sermone Latino notum est, in quo nihil frequentius, quam haec *Phormio, quam Eunuchum* et similia. Accedit quod II, 6, 75. diserte dicuntur νῆσοι αἱ καλούμεναι Τρίλενκοι σκόπελοι τρεῖς, et, ut monui, IV, 5, 75. Τυνδάριοι σκόπελοι νῆσοι τρεῖς. Multo autem insolentius est: ἡ Λάκκοι λίμνη IV, 5, 20. Scribarum videtur esse Διδύμη νῆσος, quod additur ἢ Δίδυμος III, 4, 16. Iisdem debetur haud dubie etiam hoc III, 4, 3. Κεφαλοιδίς et Κεφαλοιδίς ἢ Κεφαλώδης, ac III, 4, 7. Κανκάνια vel Κανκάνιος λιμῆν.

XII. De numeri permutatione.

De nominum numero communes sunt Ptolemaeo cum ceteris leges Graecae consuetudinis. Quod sicubi varia scriptura obtinet, dubium est, utrum ab auctore an a scribis peccatum sit. Ita vero ἐκβολή singulariter in cod. Par. 1404. semper dicitur, in ceteris ubique fere ἐκβολαί. — Verbi autem numerus, qui iuxta pluralem nominis singularis esse solet, nonnumquam etiam in pluralem mutatur. Ὀρη δέ εἶσιν III, 15, 12. Minus mirabile, sicubi pro singulari pluralis verbi numerus iunctus fuerit cum plurali nominis ἔθνος, ut IV, 6, 17. ἐλάσσονα ἔθνη — κατέχουσι vel II, 11, 16. ἔθνη κείνται. Quamquam etiam hoc in genere singularis Ptolemaeo est usitator, cf. III, 5, 19. κατέχει — ἔθνη νέμεται ibid. §. 20. Haec quidem numeri permutatio, quae etiam in aliorum auctorum codicibus Mss. saepe usu venit, plerumque scribis deberi videtur, sermonis Graeci non satis peritis.

Sed subsistendum est, ne modum excedat libellus, neve Ptolemaeus pluris esse mihi videatur, de quo mox alias habeo dicere, quam schola, cuius et annales in eo est ut enarem, et novos honores indicam propediem futuros.

Jahresbericht von Oftern 1840—41.

Lehrverfassung.

A. Religion.

Class. I. und II. Die christliche Glaubenslehre, nach kurzen Dictaten; von Oftern 1840. bis ebendahin 1841., wöchentlich 2 Stunden. (Die Beweisstellen des N. T. wurden in beiden Classen nach dem Urtexte erklärt.) Noch außerdem aber in Class. II. im Sommer 1840. Bergpredigt nach Matthäus, im Winter ausgewählte Gleichnisse und Reden Jesu nach Matthäus, 1 Stunde, gelesen und erklärt von Naumann.

Class. III. und IV. Im Sommer: christliche Glaubenslehre; im Winter: christliche Sittenlehre; die Beweisstellen wurden memorirt und recitirt; 3 Stunden. Derselbe.

Class. V. Nach Dinters Katechismus 1—125, von Oftern 1840. bis ebendahin 1841.; Hauptstücke und Sprüche memorirt und hergesagt; 2 Stunden. Derselbe. — Biblische Geschichte. Gesch. des N. T. (nach Lühr), im Sommer und Winter, 2 Stunden. Derselbe.

Class. VI. Nach Dinters Katechismus; im Sommer Abschn. 1—60., im Winter 61—100. durchgegangen. Die Sprüche und Hauptstücke wurden memorirt und recitirt. 2 Stunden. Derselbe. — Biblische Geschichte: a) des N. Test. nach Lührs Handbuch, im Winter; b) des N. Test., verbunden mit Lesen und Erklären derselben Stücke in der Bibel, 2 Stunden. Dito.